

A dark, atmospheric photograph of a person walking away in a dimly lit space. A strong light source in the distance creates a bright glow and lens flare, illuminating the person's path. The overall mood is mysterious and contemplative.

Լռության մեջ ապրող մարդը **ԸՆԴՈՐՈՒՄ ԴԲՃ ՊՈՒՆԱՄ ԴՊՈՆԱՆ**

Հեղինակ՝ Ռ. Հարությունյան

Գրքի նախաբան

Կան մարդիկ, որոնց կյանքը նման է աղմկոտ փողոցի: Միշտ ինչ-որ բան է կատարվում նրանց շուրջ: Մարդիկ գալիս են, գնում, ծիծաղում, խոսում, սիրում, կռվում: Եվ երբ նայում ես նրանց, թվում է՝ աշխարհը լի է կյանքով: Բայց կան նաև ուրիշ մարդիկ: Մարդիկ, որոնց ներսում մշտապես գիշեր է: Նրանք քայլում են բոլորի կողքով, խոսում են, երբ պետք է, երբեմն նույնիսկ ժպտում են, բայց իրենց հոգու խորքում միշտ ինչ-որ դատարկություն կա: Այնպիսի դատարկություն, որը ոչ ոք չի նկատում: Ես այդ մարդկանցից մեկն էի: Ես երբեք ինձ ամբողջությամբ այս աշխարհի մարդ չեմ զգացել: Միշտ թվում էր, թե ես ինչ-որ ուշացած ճամփորդ եմ, որը սխալ քաղաքում է հայտնվել: Մարդիկ շտապում էին, կառուցում իրենց կյանքը, ծրագրեր կազմում, իսկ ես ավելի շատ նայում էի երկնքին, քան ապագային: Երբ փոքր էի, կարծում էի՝ ժամանակի հետ ամեն ինչ կփոխվի: Մտածում էի՝ մի օր կգտնեմ այն մարդկանց, որոնց հետ լռությունն անգամ ծանր չի լինի: Բայց տարիներն անցան, և ես հասկացա՝ ամեն մարդ չէ, որ ստեղծված է հասկացված լինելու համար: Որոշ մարդիկ պարզապես սովորում են ապրել իրենց ներսի լռության հետ: Եվ ամենավատը միայնությունը չէ: Ամենավատը այն պահն է, երբ սկսում ես սովորել դրան: Երբ գիշերները այլևս չեն վախեցնում քեզ: Երբ դատարկ փողոցները սկսում են ավելի հարազատ թվալ, քան մարդկանց ձայները: Ես մարդկանցից չէի փախչում: Ես պարզապես հոգնել էի բացատրել, թե ինչու եմ լուռ...

Յեղիսակային նախաբան

Ես երկար ժամանակ չէի հասկանում՝ արդյոք արժե՞ մարդկանց պատմել այն ամենի մասին, ինչ ապրել եմ ներսում: Որովհետև կան զգացումներ, որոնք բառերի մեջ տեղավորելը գրեթե անհնար է: Ինչպե՞ս բացատրել միայնությունը մարդուն, որը երբեք չի զգացել այն: Ինչպե՞ս նկարագրել գիշերները, երբ ամբողջ աշխարհը քնած է, բայց քո մտքերը՝ ոչ: Ինչպե՞ս խոսել այն հոգնածության մասին, որը մարմնի չէ, այլ հոգու: Այս գիրքը պարզապես պատմություն չէ: Այն իմ ներսի լռության մի մասն է: Այստեղ գրված ամեն միտք անցել է իմ հոգու միջով: Ամեն տող ծնվել է այն գիշերներից, երբ ես երկար նայում էի քաղաքների լույսերին ու մտածում, թե արդյոք աշխարհում կա՞ մի տեղ, որտեղ մարդը վերջապես իրեն օտար չի զգա: Ես երբեք չեմ փորձել լինել նման ուրիշներին: Գուցե հենց դրա համար եմ հաճախ միայնակ զգացել ինձ: Որովհետև այս աշխարհում խոր զգացող մարդիկ սովորաբար դժվար են տեղավորվում աղմկոտ կյանքի մեջ: Բայց տարիների ընթացքում ես մի կարևոր բան հասկացա: Միայնությունը միշտ թուլություն չէ: Երբեմն այն մարդու ներսի աշխարհն է, որը չափազանց մեծ է դարձել սովորական խոսակցությունների համար: Այս գրքում չկա կատարյալ մարդ: Չկա հերոս, որը հաղթում է ամեն ինչին: Կա ընդամենը մի մարդ, որը փորձել է չկորցնել իրեն կյանքի խավար ճանապարհների մեջ: Միգուցե այս տողերը կարդացող ինչ-որ մեկը իր հոգին տեսնի այստեղ: Միգուցե ինչ-որ մեկը հասկանա, որ ինքը միայնակ չէ իր լռության մեջ: Եթե այդպես լինի, ուրեմն այս գիրքն արդեն իմաստ ուներ գրվելու: Եվ եթե կյանքը ինձ ինչ-որ բան սովորեցրել է, ապա ամենակարևոր դասը երևի սա է: Մարդը կարող է հոգնել, կոտորվել, կորցնել շատ բաներ... բայց քանի դեռ իր ներսում թեկուզ փոքր լույս կա, նա դեռ ամբողջությամբ չի կորել: Այդ լույսն եմ ես թողնում այս էջերի մեջ:

Լռության մեջ ապրող մարդը

Երեխա, որը շուտ մեծացավ որոշ երեխաներ մանկությունն են ունենում:

Իսկ որոշները՝ միայն տարիներ: Ես չեմ հիշում այն պահը, երբ առաջին անգամ զգացի, որ ուրիշ եմ: Բայց հիշում եմ այդ զգացողությունը: Այն միշտ ինձ հետ էր՝ ինչպես ստվեր, որը երբեք չի անհետանում: Մարդիկ սիրում էին պարզ բաներ: Նրանք ուրախանում էին մանրությունից, խոսում էին Նույն թեմաների մասին, ծիծաղում էին այն բաների վրա, որոնք ինձ դատարկ էին թվում: Իսկ ես հաճախ լուռ նստում էի ու լսում: Ոչ թե որովհետև ամաչկոտ էի: Պարզապես ես դեռ փոքր տարիքից հասկացա, որ մարդիկ հիմնականում չեն լսում միմյանց: Նրանք պարզապես սպասում են իրենց հերթին խոսելու համար: Գիշերները ինձ համար միշտ ուրիշ էին: Քաղաքը քնում էր, լույսերը քիչ-քիչ հանգչում էին, և միայն այդ ժամանակ էր թվում, թե աշխարհը դադարում է ձևացնել: Գիշերվա լռության մեջ ամեն ինչ ավելի անկեղծ էր թվում: Ես սիրում էի պատուհանից դուրս նայել: Մարդիկ մտածում էին, թե լռությունը դատարկություն է: Բայց իրականում լռությունը ամենաբարձր ձայնն ունի: Նրա մեջ մարդը լսում է այն, ինչից ամբողջ օրը փախչում էր: Երբեմն ինձ թվում էր, թե ես չափազանց շատ եմ մտածում: Բայց հետո հասկացա՝ խնդիրը մտածելը չէր: Խնդիրը այն էր, որ ես չափազանց վաղ սկսեցի հասկանալ մարդկանց: Ես տեսնում էի, թե ինչպես են մարդիկ փոխվում շահի համար: Ինչպես են խոստումներ տալիս, որոնց իրենք էլ չեն հավատում: Ինչպես են ժպտում, երբ ներսում դատարկ են: Եվ այդ ամենից հետո ես սկսեցի ավելի շատ վստահել լռությանը, քան բառերին:

Քաղաք, որտեղ ինձ ոչ ոք չէր սպասում

Օտար քաղաքները միշտ միանման են լինում գիշերվա կողմը: Նույն սառը փողոցները: Նույն լույսերը: Նույն շտապող մարդիկ, որոնք երբեք չեն նայում իրար աչքերի մեջ: Ես քայլում էի այդ փողոցներով ու հաճախ մտածում՝ հետաքրքիր է, արդյոք գոյություն ունի՞ մի տեղ, որտեղ մարդը վերջապես իրեն օտար չի զգա: Բայց որքան երկար էի ապրում, այնքան ավելի էի հասկանում խնդիրը քաղաքները չէին: Մարդը կարող է հազարավոր մարդկանց մեջ լինել ու միևնույն է միայնակ մնալ: Երբեմն ես նստում էի ինչ-որ տեղ ու ուղղակի դիտում մարդկանց: Նրանք խոսում էին, ծիծաղում, նկարում իրենց երջանկությունը, բայց նրանց աչքերում հոգնածություն կար: Այնպիսի հոգնածություն, որը ոչ մի բուն չի բուժում: Եվ ես հասկացա մի բան: Այս աշխարհում շատ մարդիկ դերեր են խաղում: Շատ քչերն են ապրում իրենց իրական դեմքով: Գուցե դրա համար էի ես լուռ դարձել: Որովհետև հոգնել էի ձևացնելուց, թե ինձ հետաքրքրում են այն բաները, որոնք իրականում դատարկ էին թվում: Ես միշտ ավելի շատ սիրել եմ խորությունը, քան աղմուկը: Անկեղծությունը՝ զեղեցիկ ստերից: Եվ հոգին՝ արտաքինից: Բայց այս աշխարհում նման մարդիկ հաճախ միայնակ են մնում: Գիշեր 4:03 Գիշերվա ամենածանր ժամը այն պահին է, երբ աշխարհը լուռ է, բայց քո մտքերը՝ ոչ: Ես հաճախ արթնանում էի Նույն ժամերին: Ասես ներսումս ինչ-որ բան հրաժարվում էր լիովին հանգստանալ: Պատուհանից դուրս մութ էր լինում: Քաղաքը դեռ քնած էր: Իսկ ես նստած նայում էի առաստաղին ու մտածում կյանքի մասին: Տարօրինակ է, բայց մարդը ամենաիրական մտքերը ունենում է գիշերը: Ցերեկը աշխարհը չափազանց աղմկոտ է: Մարդիկ, մեքենաները, խոսակցությունները, պարտականությունները... այդ ամենը թույլ չի տալիս լսել սեփական հոգին: Բայց գիշերը ուրիշ է: Գիշերը մարդը մնում է մենակ իր իրական դեմքի հետ: Եվ այդ ժամերին ես հաճախ զգում էի, թե որքան հոգնած է հոգիս: Ոչ ֆիզիկապես: Այլ ներսից: Հոգնած մարդկանցից: Կեղծ հարաբերություններից: Դատարկ խոսքերից: Եվ այն զգացումից, որ աշխարհում շատ քիչ բան է իսկական դարձել: Բայց Նույնիսկ այդ ամենի մեջ ես մի բան դեռ չէի կորցրել: Հավատը: Ոչ մարդկանց հանդեպ: Այլ այն մտքի, որ ինչ-որ տեղ դեռ գոյություն ունի լույս: Նույնիսկ եթե ես դեռ չեմ հասել դրան:

Միայնությունը որպես ընկեր

Սկզբում միայնությունը ցավեցնում է: Հետո՝ սովորություն դառնում: Իսկ հետո մարդը սկսում է վախենալ, որ մի օր այն էլ կկորցնի: Ես երկար ժամանակ փորձում էի փախչել այդ

զգացումից: Փորձում էի մարդկանց մեջ իմ տեղը գտնել, բայց որքան շատ էի մոտենում մարդկանց, այնքան ավելի դատարկ էի վերադառնում: Որովհետև ամեն մարդ չէ, որ հասկանում է լռությամբ հոգնած մարդկանց: Որոշ մարդիկ միայն խոսակցություն են ուզում: Իսկ որոշ մարդիկ՝ հասկացված լինել: Ես երկրորդներից էի: Երբեմն թվում էր, թե իմ ներսում երկու մարդ կա: Մեկը դեռ հավատում էր աշխարհին: Մյուսը արդեն ամեն ինչ տեսել էր: Եվ ամեն գիշեր այդ երկուսը լուռ պայթարում էին իրար դեմ: Մարդիկ, ովքեր գալիս ու անհետանում էին Կյանքումս շատ մարդիկ եղան: Ոմանք մնացին մի քանի տարի: Ոմանք՝ ընդամենը մի քանի օր: Բայց գրեթե բոլորը մի բան ունեին ընդհանուր: Նրանք անհետացան: Սկզբում ես ծանր էի տանում մարդկանց կորուստը: Մտածում էի՝ գուցե խնդիրը իմ մեջ է: Գուցե ես չափազանց լուռ եմ: Չափազանց փակ: Չափազանց ուրիշ: Բայց հետո հասկացա՝ մարդիկ հաճախ հեռանում են ոչ թե որովհետև դու վատն ես, այլ որովհետև քո հոգու խորությունը նրանց համար ծանր է դառնում: Այս աշխարհում շատերը սովոր են թեթև կապերի: Թեթև խոսակցությունների: Թեթև զգացմունքների: Բայց խորը մարդիկ միշտ վախեցնում են: Որովհետև նրանք ստիպում են ուրիշներին տեսնել իրենց իրական դեմքը: Ես երբեք չեմ սիրել մակերեսային հարաբերությունները: Եթե մարդը մտնում էր իմ կյանք, ես նրան ընդունում էի ամբողջ հոգով: Իսկ հենց դա էր ամենավտանգավորը: Քանի որ մարդիկ հաճախ չեն հասկանում, թե ինչ պատասխանատվություն է ուրիշի հոգուն մոտ դառնալը: Մի օր նրանք պարզապես փոխվում են: Սկսում են ավելի քիչ գրել: Ավելի քիչ հետաքրքրվել: Ավելի քիչ հիշել քեզ: Եվ ամենացավալին այն չէ, որ նրանք գնում են: Այլ այն, որ դու զգում ես այդ հեռանալը դեռ մինչև վերջին խոսակցությունը: Մարդու սիրտը միշտ առաջինն է նկատում հեռավորությունը: Ես շատ անգամներ նստել եմ գիշերվա լռության մեջ ու մտածել՝ ինչու են մարդիկ այդքան հեշտ մոռանում իրար: Ինչու՞ են երդումներ տալիս, եթե ժամանակը դրանք այդքան արագ փոշիացնում է: Եվ մի օր ես հասկացա մի ծանր բան: Մարդիկ հաճախ սիրում են ոչ թե մարդուն, այլ այն զգացողությունը, որը ստանում են նրա կողքին: Իսկ երբ այդ զգացողությունը փոխվում է, նրանք հեռանում են: Այդ օրվանից ես սկսեցի ավելի քիչ կապվել մարդկանց հետ: Ոչ թե որովհետև սիրտս սառեց: Այլ որովհետև հոգիս հոգնել էր իրաժեշտներից: Աստծու հետ լուռ խոսակցություններ կան գիշերներ, երբ մարդը այլևս ոչ մեկին չի ուզում բացատրել իր ներսում եղածը: Այդպիսի գիշերներին ես պարզապես նայում էի երկնքին: Երբեմն թվում էր, թե Աստված լռում է: Բայց տարօրինակ կերպով հենց այդ լռության մեջ էի ես ամենաշատը զգում Նրա ներկայությունը: Ես երբեք չեմ հավատացել, որ հավատքը միայն եկեղեցու պատերի մեջ է ապրում: Որոշ մարդիկ աղոթում են բարձրածայն: Իսկ որոշ մարդիկ ամբողջ կյանքով են աղոթում: Ես երկրորդներից էի: Իմ աղոթքները հաճախ բառեր չունեին: Դրանք ավելի շատ հոգնած հայացքներ էին գիշերային երկնքին: Երբեմն ես հարցնում էի Աստծուն՝ ինչու՞ են որոշ մարդիկ ծնվում չափազանց զգայուն հոգով: Ինչու՞ են որոշ մարդիկ ամեն ինչ այդքան խորը զգում: Այս աշխարհում ավելի հեշտ է ապրել սառը սրտով: Չմտածել շատ: Չզգալ շատ: Չկապվել շատ: Բայց ես այդպիսին չէի կարող դառնալ: Նույնիսկ այն ժամանակ, երբ մարդիկ ցավեցնում էին ինձ, ես չէի կարողանում ամբողջությամբ կորցնել մարդկայինը իմ ներսում: Եվ գուցե դա էր իմ ամենամեծ ուժը: Կամ ամենամեծ թուլությունը: Ես չգիտեմ: Բայց ես գիտեմ մի բան: Մարդը կարող է կորցնել շատ բաներ կյանքում, բայց եթե ներսում թեկուզ մի փոքր լույս է մնում, նա ամբողջությամբ չի կորչում: Եվ հենց այդ փոքր լույսն էր, որ ինձ դեռ առաջ էր տանում: Որոշ քաղաքներ գեղեցիկ են միայն հեռվից: Մոտենալուց հետո սկսում ես տեսնել նրանց իրական դեմքը: Սառը շենքերը: Հոգնած մարդկանց: Դատարկ հայացքները: Ես շատ եմ քայլել: Երբեմն առանց ուղղության: Պարզապես քայլել եմ այնքան, մինչև ոտքերիս ցավը մի պահ լռեցնի մտքերիս աղմուկը: Գիշերային փողոցներում մի տարօրինակ հանգստություն կա: Հատկապես երբ անձրևից հետո ասֆալտը դեռ թաց է լինում, և քաղաքի լույսերը արտացոլվում են նրա վրա: Այդպիսի պահերին թվում էր, թե ամբողջ աշխարհը կանգ է առել: Եվ միայն ես եմ շարունակում քայլել: Ես սիրում էի նայել պատուհաններին: Տարբեր կյանքեր էին թաքնված դրանց հետևում: Տարբեր պատմություններ: Տարբեր ցավեր:

Մարդիկ հաճախ մտածում են, թե իրենք միայնակ են իրենց տխրության մեջ: Բայց իրականում ամեն պատուհանի հետևում ինչ-որ մեկը պայթարում է իր ներսի խավարի դեմ: Ու գուցե հենց դա է մարդկանց միավորումը: Ոչ երջանկությունը: Այլ ցավը:

Մարդ, որը հոգնել էր ձևանալուց

Ամենաձանր դերերից մեկը երջանիկ մարդու դերն է: Հատկապես երբ ներսումդ լրիվ ուրիշ աշխարհ է: Ես սովորել էի ժպտալ այն ժամանակ, երբ հոգիս լուռ քանդվում էր: Սովորել էի ասել՝ «ամեն ինչ նորմալ է», նույնիսկ երբ ներսումս պատերազմ էր: Որովհետև մարդիկ հիմնականում չեն ուզում լսել ճշմարտությունը: Նրանք ուզում են հեշտ պատասխաններ: Հեշտ մարդիկ: Հեշտ հարաբերություններ: Բայց ես երբեք հեշտ մարդ չեմ եղել: Իմ ներսում չափազանց շատ լռություն կար: Չափազանց շատ մտածումներ: Չափազանց շատ գիշերներ, որոնց մասին ոչ ոք չգիտեր: Եվ մի օր ես ուղղակի հոգնեցի ձևանալուց: Հոգնեցի ուժեղ երևալուց: Հոգնեցի ամեն ինչ ներսում պահելուց: Հոգնեցի մարդկանց համոզելուց, որ ես էլ եմ այս աշխարհի մի մասը: Որովհետև իրականում ես միշտ ինձ ճանապարհի վրա եմ զգացել: Ասես կյանքը երբեք տուն չի դարձել ինձ համար: Բայց գուցե որոշ մարդիկ հենց ճանապարհի համար են ստեղծված: Ոչ մնալու: Այլ քայլելու: Նույնիսկ եթե չգիտեն՝ ուր:

Լռությունը, որը սկսեց խոսել

Մարդը երկար ժամանակ կարող է լռել: Այնքան երկար, մինչև ներսի լռությունը սկսի խոսել իր փոխարեն: Ես հաճախ էի զգում, որ մարդիկ ինձ չեն հասկանում: Բայց տարիների ընթացքում հասկացա՝ ես էլ չէի փորձում, որ հասկանան: Որովհետև կա մի հոգնածություն, որից հետո մարդը այլևս չի ուզում բացատրել իրեն: Դու ուղղակի նստում ես ինչ-որ տեղ, նայում մարդկանց, լսում նրանց խոսակցությունները ու հասկանում, որ քո ներսում լրիվ ուրիշ աշխարհ է: Ես սովորել էի մարդկանց աչքերով հասկանալ: Որոշ մարդիկ ժպտում էին, բայց նրանց հոգիները հոգնած էին: Որոշ մարդիկ բարձր էին խոսում, որովհետև վախենում էին մնալ իրենց մտքերի հետ: Իսկ որոշ մարդիկ ամբողջ կյանքում փախչում էին միայնությունից՝ չհասկանալով, որ ամենամեծ միայնությունը ներսում է լինում: Երբեմն ինձ թվում էր, թե ես չափազանց խորն եմ նայում կյանքին: Բայց հետո հասկանում էի՝ խնդիրը խորությունը չէր: Խնդիրը այն էր, որ աշխարհը սովորել էր մակերեսով ապրել: Մարդիկ այլևս չէին լսում իրար: Նրանք պարզապես փոխանակում էին բառեր: Եվ այդ ամենի մեջ ես ավելի ու ավելի էի սիրում լռությունը: Լռությունը երբեք չէր ստում: Երբեք ձև չէր անում: Երբեք չէր խոստանում այն, ինչ չէր կարող պահել: Գիշերները ես հաճախ նստում էի մթնայան մեջ՝ առանց լույս վառելու: Քաղաքի հեռավոր ծայրերը հասնում էին պատուհանիս, իսկ ես մտածում էի՝ արդյոք աշխարհում կա՞ մեկը, ով հիմա նույն կերպ նստած է ու նույն դատարկությունն է զգում: Գուցե հենց այդպես են անձանոթ մարդիկ կապված իրար հետ: Ոչ անուններով: Ոչ հիշողություններով: Այլ նույն ցավով:

Հիշողությունների ծանրությունը

Կյանքում կան հիշողություններ, որոնք ժամանակի հետ չեն թեթևանում: Մարդիկ ասում են՝ ժամանակը բուժում է: Բայց դա միշտ չէ, որ ճիշտ է: Որոշ ցավեր ժամանակի հետ պարզապես դառնում են մարդու մի մասը: Դու սովորում ես ապրել դրանց հետ, ինչպես մարդը սովորում է ապրել հին սպիների հետ: Ես հաճախ էի վերադառնում հիշողությունների մեջ: Ոչ որովհետև ուզում էի: Այլ որովհետև դրանք երբեք ամբողջությամբ չէին հեռանում: Կան մարդիկ, որոնց ներկայությունը նույնիսկ նրանց գնալուց հետո մնում է օդի մեջ: Ինչ-որ բառերի մեջ: Երաժշտության մեջ: Քաղաքների մեջ: Երբեմն բավական էր մի հին երգ, և ամբողջ անցյալը նորից կենդանանում էր ներսումս: Ու ամենացավալին այն էր, որ հիշողությունները միշտ գալիս էին գիշերը: Գիշերը մարդը չի կարող փախչել իրենից: Ցերեկը կարելի է զբաղված ձևանալ: Խոսել մարդկանց հետ: Քայլել քաղաքով: Նայել հեռախոսին: Բայց գիշերը ամեն ինչ լռում է: Եվ հենց այդ լռության մեջ մարդը լսում է իր սրտի ամենաձանր անկյունները: Ես ունեցել եմ գիշերներ, երբ թվում էր՝ ամբողջ կյանքս անցնում է աչքերիս առաջ: Մարդիկ, որոնք այլևս կողքիս չէին: Խոսքեր, որոնք այլևս ոչինչ

չէին փոխելու: Ճանապարհներ, որոնցով այլևս չէի վերադառնալու: Եվ այդ պահերին ես հասկանում էի մի բան: Մարդը իրականում ապրում է հիշողությունների մեջ: Ոչ ներկայում: Ոչ ապագայում: Այլ այն պահերի մեջ, որոնք արդեն անցել են, բայց հրաժարվում են մեռնել: **Մարդիկ, ովքեր երբեք տուն չեն գտնում**

Որոշ մարդիկ ունեն տուն: Որոշ մարդիկ՝ միայն հասցե: Ես երկար ժամանակ չէի հասկանում, թե ինչու եմ միշտ ինձ ճանապարհի վրա զգում: Նույնիսկ այն վայրերում, որտեղ երկար էի մնում, հոգուս մեջ միշտ կար մի զգացում, որ ես ժամանակավոր եմ այստեղ: Ասես կյանքը երբեք ամբողջությամբ չէր ընդունում ինձ իր մեջ: Ես նայում էի մարդկանց ու տեսնում, թե ինչպես են նրանք կառուցում իրենց փոքր աշխարհները: Ընտանիքներ, սովորություններ, ծրագրեր, ապագա: Իսկ ես... Ես ավելի շատ նման էի անցնող գնացքի ուղևորի, որը պատուհանից նայում է ուրիշների կյանքին: Տարօրինակ է, բայց երբ մարդը երկար ժամանակ միայնակ է լինում, նա սկսում է վախենալ ոչ թե միայնությունից, այլ կապվածությունից: Որովհետև ամեն կապ իր հետ բերում է կորցնելու վտանգը: Եվ ես դա շատ լավ գիտեի: Այդ պատճառով հաճախ մարդկանց շատ մոտ չէի թողնում ինձ: Ոչ որովհետև չէի ուզում: Այլ որովհետև հոգնել էի հրաժեշտներից: Կյանքում չափազանց շատ մարդիկ էին դարձել ժամանակավոր: Եվ մի օր ես սկսեցի մտածել, որ գուցե որոշ մարդիկ իսկապես ստեղծված չեն մնալու համար: Գուցե նրանք պարզապես անցնող հոգիներ են: Մարդիկ, որոնք ամբողջ կյանքում ինչ-որ բան են փնտրում, բայց երբեք չեն կարողանում բացատրել՝ ինչ: Ես էլ այդպիսին էի: Ես ինքս ինձ էի փնտրում:

Վերջին լույսը

Չնայած ամեն ինչին, իմ ներսում միշտ մի փոքր լույս էր մնացել: Շատ թույլ: Հոգնած: Բայց կենդանի: Երբեմն ես ինքս էլ չէի հասկանում, թե ինչու եմ դեռ շարունակում առաջ գնալ: Գուցե մարդը միշտ ապրում է ինչ-որ անտեսանելի հույսով: Նույնիսկ ամենախավար մարդկանց ներսում լինում է մի փոքր անկյուն, որը դեռ հավատում է լույսին: Ես շատ անգամներ եմ մտածել կյանքի իմաստի մասին: Եվ որքան երկար էի մտածում, այնքան ավելի էի հասկանում կյանքի իմաստը մեծ բաների մեջ չէ: Այն փոքր պահերի մեջ է, որոնք հանկարծ փրկում են քեզ ներսից: Ինչ-որ մեկի անկեղծ հայացքը: Գիշերվա լռությունը: Անձրևի ձայնը պատուհանին: Մի երգ, որը ճիշտ պահին է հանդիպում քեզ: Կամ այն զգացումը, որ նույնիսկ ամբողջ աշխարհում մենակ լինելով՝ դու դեռ ամբողջությամբ չես կորել: Ես դեռ չէի գտել խաղաղությունս: Բայց գուցե կյանքը հենց փնտրտուքն է: Գուցե մարդը երբեք ամբողջությամբ պատասխաններ չի ստանում: Եվ գուցե դրա մեջ էլ ինչ-որ գեղեցկություն կա: Որ մենք շարունակում ենք քայլել նույնիսկ այն ժամանակ, երբ հոգնել ենք ճանապարհից: Որ մենք շարունակում ենք հավատալ նույնիսկ այն ժամանակ, երբ աշխարհը սովորեցնում է հակառակը: Եվ եթե մի օր ինչ-որ մեկը կարդա այս տողերը, ես կուզեմ, որ նա հասկանա միայն մի բան: Եթե դու քեզ միայնակ ես զգում այս աշխարհում, ուրեմն դու կոտրված չես: Գուցե պարզապես դու այն մարդկանցից ես, ովքեր չափազանց խորը սիրտ ունեն այս սառը աշխարհի համար:

«Սա էլ կանցնի»

Կյանքը ինձ շատ բան սովորեցրեց: Սովորեցրեց, որ մարդիկ միշտ չէ, որ մնում են: Որ ճանապարհները երբեմն ավելի երկար են լինում, քան մարդը պատկերացնում էր: Որ որոշ գիշերներ այնքան ծանր են լինում, կարծես երբեք առավոտ չի գալու: Բայց ես մի բան երբեք չեմ մոռացել: Մի հին խոսք, որը տարիների ընթացքում դարձել էր իմ ներսի ամենահանգիստ ուժը: «Սա էլ կանցնի»: Ասում են՝ Սողոմոն իմաստունը այդ խոսքերը միշտ իր հետ էր պահում: Որպես հիշեցում, որ ոչ մի ցավ հավերժ չէ: Ոչ մի երջանկություն էլ հավերժ չէ: Եվ որքան մեծանում էի, այնքան ավելի էի հասկանում այդ բառերի խորությունը: Երբ կյանքը ծանր էր դառնում, ես հիշում էի այդ խոսքերը: Երբ ներսումս ամեն ինչ փլվում էր, ես կրկնում էի դրանք մտքումս: «Սա էլ կանցնի»: Տարօրինակ է, բայց երբեմն մարդուն փրկելու համար ամբողջ աշխարհը պետք չէ: Բավական է ընդամենը մի նախադասություն, որը ճիշտ պահին կհասնի հոգուն: Ես ունեցել եմ օրեր, երբ թվում էր՝ այլևս ուժ չկա շարունակելու: Օրեր, երբ

ամբողջ աշխարհը չափազանց սառը էր թվում: Բայց ժամանակը անցնում էր: Եվ նույնիսկ ամենաձանր գիշերներից հետո արևը միևնույն է բարձրանում էր քաղաքի վրա: Հենց այդ ժամանակ հասկացա՝ կյանքը գուցե պայթար չէ երջանկության համար: Գուցե այն սովորելն է, թե ինչպես չկորցնել քեզ խավարի մեջ: Ես դեռ ամբողջությամբ չեմ հասկացել այս աշխարհը: Չգիտեմ՝ մարդը վերջապես գտնո՞ւմ է իր խաղաղությունը, թե՞ ամբողջ կյանքում փնտրում է այն: Բայց հիմա ես մի բան հաստատ գիտեմ: Ոչ մի ցավ հավերժ չէ: Ոչ մի գիշեր անվերջ չի տևում: Եվ նույնիսկ ամենահոգնած հոգին մի օր կրկին լույս է տեսնում: Գուցե հենց դրա համար եմ ես դեռ քայլում: Չնայած ամեն ինչին: Եվ եթե այս տողերը կարդացող մարդը հիմա իր կյանքի ամենամոլթ օրերի մեջ է, ես կուզեմ, որ նա հիշի նույն խոսքերը, որոնք տարիներ շարունակ պահել են ինձ ներսից: «Սա էլ կանցնի»: Ու գուցե մի օր, տարիներ հետո, նա էլ հետևյալի իր անցած ճանապարհին ու հասկանա, որ ամենացավոտ օրերն անգամ ժամանակի մեջ անհետացել են՝ ինչպես անձրևից հետո մնացած հետքերը քաղաքի փողոցներում: Որովհետև կյանքը կանգ չի առնում: Եվ մարդը, որքան էլ հոգնած լինի, շարունակում է քայլել առաջ լուռ բայց կենդանի...